

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Кафедра лісового господарства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

_____ І.М. Пушка

“ ____ ” _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕКРЕАЦІЙНЕ ЛІСІВНИЦТВО

Освітній ступінь: *бакалавр*

Галузь знань: *20 - аграрні науки та продовольство*

Спеціальність: *206 «Садово-паркове господарство»*

Освітня програма: *«Садово-паркове господарство»*

Факультет: *лісового і садово-паркового господарства*

Умань – 2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Рекреаційне лісівництво» для здобувачів вищої освіти спеціальності 206 «Садово-паркове-господарство» освітньої програми «Садово-паркове-господарство». – Умань: Уманський НУС, 2020. 16 с.

Розробник: Козаченко Ірина Володимирівна, к. с.-г. н., доцент кафедри лісового господарства

_____ І.В. Козаченко

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри лісового господарства
Протокол від «___» _____ 2020 року № ____.

Завідувач кафедри
лісового господарства _____ В.П. Шлапак
(підпис)

«___» _____ 2020 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету лісового і садово-паркового господарства

Протокол від «___» _____ 2020 року № ____.

Голова _____ М.В. Шемякін
(підпис)

«___» _____ 2020 року.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: – ECTS – 3	Галузь знань 20 - аграрні науки та продовольство	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність 206 «Садово-паркове господарство»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 8		4-й	5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		7-й	9-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6		Освітній ступінь: бакалавр	Лекції
	16 год.		8 год.
	Практичні, семінарські		
	14 год		6 год.
	Лабораторні		
	-		-
	Самостійна робота		
	60 год.		94 год.
	Індивідуальні завдання		
	-	-	
	Вид контролю: екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Як навчальна дисципліна, рекреаційне лісівництво відноситься до обов'язкових навчальних дисциплін з підготовки фахівців садово-паркового господарства. **Метою** вивчення навчальної дисципліни є засвоєння студентами диференційованого ведення господарства у лісах різних категорій із призначенням різних способів та видів рубок лісу з метою формування здорових, господарсько-цінних, естетично привабливих та комфортних для відпочинку лісових насаджень за умови збереження їхньої стійкості до рекреаційного впливу.

Завдання. У результаті вивчення дисципліни "Рекреаційне лісівництво" студенти повинні знати:

- сучасне значення лісів для довкілля та людської спільноти, світові тенденції розвитку рекреаційного лісівництва;
- основні положення лісового законодавства та офіційні нормативні документи, що регламентують порядок ведення лісового господарства;
- сучасну класифікацію способів рубок головного користування;
- заходи сприяння природному поновленню лісу, їх використання в умовах України;
- класифікацію рубок формування і оздоровлення лісів;
- теоретичні основи рубок догляду за лісом, їх види, методи, способи і технології проведення у насадженнях різних деревних порід;
- класифікації лісових та лісопаркових ландшафтів;
- особливості формування лісопаркових ландшафтів у лісах зелених зон міст та населених пунктів;
- поняття про рекреаційну дигресію лісу та її стадії;
- організаційні основи рубок у лісах України.

Програмні результати навчання:

- здатність провести лісівницький опис насадження, встановити тип лісорослинних умов, тип лісу, тип дерево стану;
- здатність виконати облік та оцінку природного поновлення встановити відповідність останнього цільовому складу рекреаційного насадження;
- здатність організувати роботи з формування узлісь, ландшафтів закритого, напіввідкритого та відкритого простору;
- здатність провести освідчення місць рубок з оформленням акта;
- здатність запроєктувати рекреаційний маршрут, екологічну стежку;

- здатність розробити заходи щодо підвищення стійкості лісопаркових ландшафтів до впливу рекреаційного навантаження.

Навчальні цілі.

Згідно Стандарту вищої освіти України (першого) бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 206 «Садово-паркове господарство» дисципліна забезпечує набуттям студентом:

інтегральної компетентності – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

загальної компетентності –

1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
7. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
8. Навички здійснення безпечної діяльності.
9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
10. Уміння планувати та організовувати свою професійну діяльність.
11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
13. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

та спеціалізованих (фахових) компетентностей –

1. Здатність оцінювати, інтерпретувати та синтезувати теоретичну інформацію і практичні, виробничі й дослідні дані у галузі садово-паркового господарства.
2. Здатність безпечно використовувати агрохімікати й пестициди, беручи до уваги їх хімічні і фізичні властивості та вплив на навколишнє середовище.
3. Здатність формувати композиційні ансамблі об’єктів садово-паркового господарства.
4. Здатність проводити інвентаризацію зелених насаджень.

Рекреаційне лісівництво, як одна із профілюючих базових дисциплін з підготовки фахівців садово-паркового господарства спирається на здобуті

знання з дисциплін: фізіологія рослин, метеорологія, генетика, лісова селекція, дендрологія, біометрія, екологія, фітопатологія, ентомологія та іншими.

Навчальна дисципліна «Рекреаційне лісівництво» в свою чергу тісно взаємопов'язана з профільними дисциплінами: лісова селекція, лісівництво, лісознавство та іншими.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Рекреаційне лісівництво. Ліси зелених зон, міст і промислових центрів

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Вступна лекція. Негативний вплив рекреаційного навантаження на лісові насадження. Вплив приміських лісів на повітряний басейн міста. Функціональне призначення приміських лісів

Змістовий модуль 2.

Тема 2. Лісові та лісопаркові ландшафти. Поняття про ландшафт лісовий та лісопарковий ландшафт.

Естетичні та гігієнічні властивості лісових і лісопаркових ландшафтів.

Модуль 2. Рубки формування ландшафтів.

Змістовий модуль 3.

Тема 3. Загальні положення. Рубки формування ландшафтів.

Змістовий модуль 4.

Тема 4. Метод рубок формування, його особливості. Прийоми ландшафтного поліпшення лісових і лісопаркових ландшафтів.

Змістовний модуль 5.

Тема 5. Особливості рубок формування ландшафтів у лісостанах різного породного складу. Догляд за узліссям та інші рубки. Формування узлісь у лісопаркових частинах лісів зелених зон та лісопарках.

Змістовний модуль 6.

Тема 6. Лісовідновні заходи в лісах рекреаційного призначення.

Змістовний модуль 7.

Тема 7. Інвентаризація зелених насаджень міста.

Змістовний модуль 8.

Тема 8. Організація основних рубок у приміських лісах. Порядок проведення головних рубок у господарських частинах приміських лісів. Планування і проведення рубок догляду у приміських лісах.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
л		пр.	інд	с.р.	л		пр.	інд	с.р.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
Модуль 1. Рекреаційне лісівництво. Ліси зелених зон, міст і промислових центрів										
<u>Змістовий модуль 1.</u>										
Тема 1. Вступна лекція. Негативний вплив рекреаційного навантаження на лісові насадження. Вплив приміських лісів на повітряний басейн міста. Функціональне призначення приміських лісів.	8	2	-	-	6	13	1	-	-	12
Разом за змістовним модулем 1	8	2	-	-	6	13	1	-	-	12
<u>Змістовий модуль 2.</u>										
Тема 2. Лісові та лісопаркові ландшафти. Поняття про ландшафт лісовий та лісопарковий ландшафт. Естетичні та гігієнічні властивості лісових і лісопаркових ландшафтів.	9	2	1	-	6	13	1	-	-	12
Модульний контроль №1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовним модулем 2	10	2	2	-	6	13	1	-	-	12
Модуль 2 Рубки формування ландшафтів.										
<u>Змістовний модуль 3.</u>										
Тема 3. Загальні положення. Рубки формування ландшафтів.	10	2	2	-	6	12	1	1	-	10
Разом за змістовним	10	2	2	-	6	12	1	1	-	10

модулем 3										
<u>Змістовний модуль 4.</u>										
Тема 4. Метод рубок формування, його особливості. Прийоми ландшафтного поліпшення лісових і лісопаркових ландшафтів.	14	2	2	-	10	12	1	1	-	10
Разом за змістовним модулем 4	14	2	2		10	12	1	1		10
<u>Змістовний модуль 5.</u>										
Тема 5. Особливості рубок формування ландшафтів у лісостанах різного породного складу. Догляд за узліссям та інші рубки. Формування узлісь у лісопаркових частинах лісів зелених зон та лісопарках.	12	2	2		8	12	1	1		10
Разом за змістовним модулем 5	12	2	2		8	12	1	1		10
<u>Змістовний модуль 6.</u>										
Тема 6. Лісовідновні заходи в лісах рекреаційного призначення.	12	2	2		8	9	1	1		7
Разом за змістовним модулем 6	12	2	2		8	9	1	1		7
<u>Змістовний модуль 7.</u>										
Тема 7. Інвентаризація зелених насаджень міста.	12	2	2		8	12	1	1		10
Разом за змістовним модулем 7	12	2	2		8	12	1	1		10
<u>Змістовний модуль 8.</u>										
Тема 8. Організація основних рубок у приміських лісах. Порядок проведення головних рубок у господарських частинах	11	2	1		8	7	1	1		5

приміських лісів. Планування і проведення рубок догляду у приміських лісах.										
Модульний контроль №2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовним модулем 8	12	2	2	-	8	7	1	1	-	5
Усього годин	90	16	14	-	60	90	8	6	-	76

5. Теми практичних занять

Назва теми та заняття	Форма контролю	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
ЗМ № 1. Вивчення впливу приміських лісів на повітряний басейн міста.	pp	1	-
ЗМ № 2. Вивчення впливу рекреації на ліси.	pp	1	-
ЗМ №2. Класифікація лісопаркових ландшафтів. Ознайомлення з різними типами лісопаркових ландшафтів. <u>Модульний контроль №1</u>	pp pp	1 1	1
ЗМ № 3. Особливості ландшафтного методу рубок формування ландшафтів.	pp	1	1
ЗМ № 4. Термін проведення та інтенсивність рубок.	pp	1	-
ЗМ № 5. Формування ландшафтів у насадженнях різного породного складу.	pp	2	1
ЗМ № 6. Особливості формування узлісь.	pp	2	1
ЗМ № 7. Інші види рубок при створенні лісопаркових ландшафтів. Особливості створення різних видів ландшафтних лісових культур.	pp	2	1

ЗМ № 8. Інвентаризація зелених насаджень міста. Вивчення правил рубок головного користування у лісах України. Основні заходи, що підвищують стійкість рекреаційних лісів. <u>Модульний контроль №2</u>	ргр	1 1	1
Всього:		14	6

Примітка: рр - розрахункова робота.

6. Самостійна робота

№з п	Назви тем	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
<i>Модуль 1.</i>			
1.	ЗМ1.Тема 1. Сучасне соціальне значення лісів. Вплив приміських лісів на повітряний басейн міста.	4	5
2.	ЗМ 2. Тема 2. Зелена зона міста, її структура. Діагностика стадій рекреаційної дигресії (за Л.П. Рисіним та А.С. Тихоновим).	4	5
3.	ЗМ 2. Тема 3. Заходи сприяння природному поновленню в лісах рекреаційного призначення.	4	5
4.	ЗМ 3. Тема 4. Функціональне призначення окремих територій приміських лісів.	4	5
5.	ЗМ 3. Тема 5. Нормативи протяжності окремих типів ландшафтів. Вимоги до долі участі провідних та супутніх порід-ландшафтостворювачів в складі насадження.	4	5
6.	ЗМ 3. Тема 6. Формування груп дерев та солітерів вздовж доріг, на берегах водойм, на полянах, узліссях, відкритому просторі. Особливості широколистяних ландшафтів та їх сезонна мінливість.	4	5
<i>Модуль 2</i>			
7.	ЗМ 4. Тема 8. Принципи формування однопородних та різнопородних груп.	4	5
8.	ЗМ 4. Тема 9. Порядок відведення та оформлення документації для проведення ландшафтних рубок.	5	5
9.	ЗМ 5. Тема 10. Принципи формування ландшафтних діляниць. Маршрутний спосіб проведення санітарно-ландшафтних рубок.	5	6
10.	ЗМ 5. Тема 11. Форма узлісь на вираженому рельєфі стосовно дороги або стежки.	4	6
11.	ЗМ 6. Тема 12. Позитивний вплив приміських лісів на	6	6

	газовий склад та забрудненість повітря у місті.		
12.	ЗМ 6. Тема 13. Ландшафти мішаних сосново-березових та ялиново-березових лісів, їх естетична цінність.	5	6
13.	ЗМ 7. Тема 14. Вплив рекреації на надґрунтовий покрив у лісі. Вплив рекреації на лісовий ґрунт. Вплив рекреації на лісових тварин.	3	6
14.	ЗМ 8. Тема 15. Охарактеризувати рекреаційні об'єкти, розміщені у зелених зонах міста.	4	6
Всього:		60	76

7. Методи навчання

Метод навчання – взаємопов'язана діяльність викладача та студентів, спрямована на засвоєння ними системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток.

Методи навчання передбачають лекції з використанням презентацій, практичні заняття з використанням певного об'єкту. Метод бесіди припускає розмову викладача з студентами. Бесіда організується з допомогою ретельно продуманої системи питань, що поступово підводять їх до засвоєння системи фактів, нового поняття або закономірності.

Наочні методи передбачають, передусім, використання демонстрації та ілюстрації. Демонстрація – це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їхньому натуральному вигляді, в динаміці. Ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (фотографії, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Практичні методи навчання охоплюють надто широкий діапазон різноманітних виглядів діяльності студентів. Під час використання практичних методів навчання застосовуються прийоми: постановка завдання, планування його виконання, оперативного стимулювання, регулювання і контролю, аналізу підсумків практичної роботи, виявлення причин недоліків, корегування навчання для повного досягнення мети.

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація здобувачів вищої освіти, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції.

Бінарні, інтегровані (універсальні) методи.

Допоміжний метод при словесному методі, його значення полягає в яскравішому викладенні та показі власної думки. Засоби ілюстрації (картинки, таблиці, моделі, муляжі, малюнки тощо); індуктивні та дедуктивні методи; методи програмованого навчання.

8. Методи контролю

Методи контролю: поточне тестування, самостійні роботи (у вигляді реферату, презентації, описової роботи), підсумкові екзаменаційні питання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Навчальна дисципліна передбачає екзамен, де нижче описано критерії та шкала оцінювання знань і умінь студентів, розподіл балів, що присвоюються студентами за різні види робіт (для екзамену – 70 балів протягом семестру).

Шкала оцінювання навчальної діяльності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, РГР, практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Конспекти лекцій, методичні розробки до проведення практичних занять, навчальні посібники, нормативні документи, ілюстративні матеріали, природний матеріал.

1. Козаченко І.В. Методичні рекомендації для виконання контрольних робіт з дисципліни «Рекреаційне лісівництво»: для студентів факультету лісового і садово-паркового господарства заочної форми навчання за напрямом підготовки: – 6.090103 «Лісове і садово-паркове-господарство», / І.В. Козаченко – Умань: УНУС, 2017. – 14 с.
2. Козаченко І.В. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з дисципліни «Рекреаційне лісівництво» для студентів факультету лісового і садово-паркового господарства денної форми навчання за напрямом підготовки: 6.090130 – «Лісове і садово-паркове-господарство», / І.В. Козаченко. – Умань: УНУС, 2017. – 14 с.

11. Рекомендована література

Базова

1. Свириденко В.Є. Практикум з лісівництва: навчальний посібник / В.Є. Свириденко, Л.С. Киричок, О.Г. Бабіч ; за ред. В.Є.Свириденка. – К.: Арістей, 2011. – 468 с.
2. Закон України “Про внесення змін до Лісового кодексу України” // Голос України. – 2006. – № 59 (3809). – 31 берез.
3. ДСТУ 3404-96 Лісівництво. Терміни та визначення. Введ. 20.09.96. – К.: Держстандарт України, 1997. – 44 с. – (Національний стандарт України).
4. ДСТУ 4904-2007 Лісокористування рекреаційне. Терміни та визначення понять. Введ. 01.01.2009. – К.: Держспоживстандарт України, 2010. – 28 с. – (Національний стандарт України).
5. Правила рубок головного користування. – К.: Державний комітет лісового господарства України, 2009. – 12 с.
6. Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. № 761. – 20 с.
7. Про затвердження Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 р. № 929. – 11 с.
8. Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2007 р. № 733. – 22 с.
9. Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 р. № 724. – 8 с.

10. Свириденко В.Є. Практикум з лісівництва: навчальний посібник / В.Є. Свириденко, Л.С. Киричок, О.Г. Бабіч ; за ред. В.Є.Свириденка. – К.: Арістей, 2011. – 468 с.
11. Українська енциклопедія лісівництва: у 2 т. / НАН України. – Львів : НАН України. - Т. 1 : А - Л, 1999. – 463 с. – Т. 2 : М – Я. – 2007. – 422 с.
12. Українська енциклопедія лісівництва, т.1. МАБ-Яцеве / Ред. кол. С.А. Генсирука (відпов. ред.) та ін. – Львів: НАН України, 2007. – Т. 2. – 422 с.

Допоміжна

1. Атрохин В.Г. Ландшафтное лесоводство / В. Атрохин, В. Курамшин. – М. : Экология, 1991. – 255 с.
2. Атрохин В.Г. / В. Атрохин, И. Иевинь. Рубки ухода и промежуточное лесопользование. – М. : Агропромиздат, 1985. – 255 с.
3. Бауэр Л. Забота о ландшафте и охрана природы / Л. Бауэр, Х. Вайничке – М. : Прогресс, 1971. – 264 с.
4. Белов С.В. Лесоводство : [учебн. пособ. для вузов] / С.В. Белов– М. : Лесн. пром-сть, 1983. – 325 с.
5. Бондаренко В.Д. Ліс і рекреація в лісі / В. Бондаренко, О. Фурдичко. – Львів : Світ, 1994. – 232 с.
6. Ведение хозяйства в рекреационных лесах. Практические рекомендации. – Львов : ЛЛТИ, 1986. – 38 с.
7. Генсирук С.А. Охрана лесных экосистем / С. Генсирук, Л. Гайдарова. – К. : Урожай, 1984. – 200 с.
8. Гусев Н.Н. Формирование лесопарковых ландшафтов // Лесоводство, лесоразведение, лесные пользования. – 1989. – Вып. 2. – 44 с.
9. Методика визначення показників рекреаційної характеристики земель. – Ірпінь: Укрдержліспроєкт, 2000. – 17 с.
10. Рекреационное использование территорий и охрана лесов / В.Б. Нефедова, Е. Д. Смирнова, В. П. Чижова, Л. Г. Швидченко. – М. : Лесн. пром-сть, 1980. – 184 с.
11. Тарасов А.И. Рекреационное лесопользование / А.И.Тарасов. – М. : Агропромиздат, 1986. – 230 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Наказ Держкомлісгоспу України «Про затвердження Правил рубок головного користування»: станом на 23 грудня 2009 р. № 364. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Санітарних правил в лісах України»: станом на 21 березня

2012 р. № 136. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок»: станом на 16 травня 2007 р. № 733. (Редакція станом на 28 грудня 2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження правил поліпшення якісного складу лісів»: станом на 12 травня 2007 р. № 724. (Редакція станом на 27 грудня 2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

Шкала оцінювання навчальної діяльності студентів

Поточний контроль (70 балів)										
Кількість балів за модуль	Модуль 1 (22 бали)			Модуль 2 (48 балів)						
Змістовні модулі	ЗМ1 (2 год)	ЗМ2 (4 год)		ЗМ3 (4 год)	ЗМ4 (4 год)	ЗМ5 (4 год)	ЗМ6 (4 год)	ЗМ7 (4 год)	ЗМ8 (8 год)	
Теми змістовних модулів	Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т12
Кількість балів за змістовні модулі та модульний контроль	2	4	4	6	5	5	5	5	5	5
Всього	10			36						
Модульний контроль (12 балів) 2 год.										
Модульний контроль (12 балів) 2 год.										
Підсумковий контроль 30 балів										
Разом 100 балів										

